

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

SOCIÁLNÍ PODNIKY PO 12 MĚSÍCÍCH OD ZAČÁTKU PODPORY A NA KONCI PODPORY Z OPZ (VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU)

Vypracovalo:

Oddělení evaluací (802)
Sekce evropských fondů
Ministerstvo práce a sociálních věcí
Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha

Kontaktní osoby:

Mgr. Simona Smrčková, Ing. Ondřej Vrba
simona.smrckova@mpsv.cz, ondrej.vrba@mpsv.cz

Prosinec 2022

Obsah

1	Manažerské shrnutí.....	4
2	Cíl a průběh šetření	5
3	Výsledky šetření po 12 měsících od začátku podpory z OPZ.....	6
3.1	OBECNÉ CHARAKTERISTIKY	6
3.2	CÍLOVÁ SKUPINA.....	6
3.3	PODNIKATELSKÉ AKTIVITY	10
3.4	PODPORA A FINANCE	12
4	Výsledky šetření na konci podpory z OPZ.....	15
4.1	OBECNÉ CHARAKTERISTIKY	15
4.2	PODNIKATELSKÉ AKTIVITY	15
4.3	NÁROČNOST NAPLNĚNÍ ROZPOZÁVACÍCH ZNAKŮ	16
4.4	SPOLEČENSKY ODPOVĚDNÉ ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK	18

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počty zaměstnanců v průměrném sociálním podniku.....	6
Tabulka 2: Počty zaměstnanců v průměrném integračním sociálním podniku dle cílových skupin	6
Tabulka 3: Jaké formy zaměstnání měly osoby pracující před nástupem do sociálního podniku?	7
Tabulka 4: Zastoupené cílové skupiny v rámci podpořených osob dlouhodobě či opakovaně nezaměstnaných.....	7
Tabulka 5: Zastoupené cílové skupiny v rámci podpořených osob se zdravotním postižením	8
Tabulka 6: Jaký je zájem o pracovní místa ve vašem podniku ze strany zaměstnanců se znevýhodněním?	8
Tabulka 7: Jakým způsobem jste oslovovali uchazeče o práci z řad osob se znevýhodněním?.....	9
Tabulka 8: Jakého podílu tržeb na celkových výnosech dosahujete za posledních 6 měsíců realizace projektu?	10
Tabulka 9: Environmentální přínosy podnikatelských aktivit – výběr odpovědí.....	10
Tabulka 10: Zohledněné zásady environmentálně šetrného podnikání – výběr odpovědí	11
Tabulka 11: Využití jednotlivých způsobů podpory v rámci aktuálního sociálního podnikání.....	12
Tabulka 12: Návrh témat pro odborné poradenství a chybějící podpůrné služby	13

Seznam grafů

Graf 1: Přínos jednotlivých způsobů podpory v rámci aktuálního sociálního podnikání	12
Graf 2: Další zdroje financování podniku mimo podporu z OPZ	14
Graf 3: Hospodářské výsledky podpořených podniků na konci realizace projektu	15
Graf 4: Náročnost naplnění rozpoznávacích znaků integračního sociálního podniku	16
Graf 5: Náročnost naplnění rozpoznávacích znaků environmentálního sociálního podniku	17
Graf 6: Využití veřejné zakázky, která v kritériích zvýhodňovala dodavatele z řad sociálních podniků 18	

1 Manažerské shrnutí

Výsledky šetření pro příjemce podpory sociálního podnikání OPZ

Dotazník 12 měsíců po začátku podpory: 145 odpovědí

Dotazník na konci realizace projektu: 143 odpovědí

Období sběru dat: červen 2017–říjen 2022

CHARAKTERISTIKA PODPOŘENÝCH PROJEKTŮ

- 90 % integrační SP / 10 % environmentální SP
- průměrně v podpořených aktivitách 10 zaměstnanců, z toho 7 se znevýhodněním
- nejvíce zastoupeny osoby se zdravotním postižením
- z jiné práce do SP přecházelo 17 procent zaměstnanců se znevýhodněním, zbytek osoby nezaměstnané či neaktivní

ZÁJEM O PRÁCI V SOCIÁLNÍCH PODNICÍCH

Většina podpořených sociálních podniků dle svých slov neměla zásadnější problém se získáním zaměstnanců. **41 procent podniků** uvedlo, že **zaměstnance se znevýhodněním získává celkem snadno**, 19 procent dokonce, že zájem zaměstnanců se znevýhodněním převyšuje nabídku míst v podniku a uchazeče i odmítá. Zbylé **dvě pětiny podniků určité problémy či vynaložené úsilí při shánění zaměstnanců se znevýhodněním připustily**.

HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY

Dle sdělených údajů byly podpořené SP v době posledních 12 měsíců realizace projektu **většinou v zisku (61 procent)**. Zhruba **třetina podniků byla ve ztrátě** a 6 procent zaznamenalo v rámci hospodaření zhruba nulu.

VYUŽITÍ KONZULTACÍ A PORADENSTVÍ

Největší počet podniků využil možnosti osobní konzultace s projektovými manažerkami OPZ, kdy tuto podporu využilo 73 procent podniků. Častěji využívané byly i semináře nebo konzultace v rámci projektu „Podpora sociálního podnikání v ČR“ (53 procent, resp. 45 procent) či služby poradenské společnosti (41 procent). **Nejvíce respondentů jako „velmi přínosnou“ označilo osobní konzultaci s projektovými manažerkami OPZ (70 procent)**. Nejčastěji by respondenti uvítali **více poradenství v rámci marketingu, obchodu a financí**.

FINANCOVÁNÍ PROVOZU

Pouze pět podpořených podniků nevyužívalo během čerpání dotace další zdroje na financování provozu. Vlastní prostředky využívalo 92 procent podniků. S markantním procentuálním rozdílem následuje **využití příspěvků poskytovaných dle zákona o zaměstnanosti (38 procent podniků) a půjčky a úvěry, které čerpala třetina podniků**. Pouze desetina podniků využila podpory kraje či obce.

NÁROČNOST NAPLNĚNÍ ROZPOZÁVACÍCH ZNAKŮ

Nejnáročnější bylo pro integrační podniky naplnit rozpoznávací znak SP „*zaměstnanci ze znevýhodněných skupin jsou vzděláváni podle individuálních možností*“ – jako velmi či spíše složité jeho naplnění hodnotilo 38 procent podniků. Dále to byl znak „*tržby z prodeje výrobků a/nebo služeb tvoří alespoň 30 % z celkových výnosů podniku*“ – jako velmi či spíše složité ho naplnit jej vnímala třetina respondentů. Jako třetí nejsložitější se ukázal znak „*zaměstnancům se znevýhodněním poskytována podpora zohledňující specifické potřeby*“.

SPOLEČENSKY ODPOVĚDNÉ ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

Veřejnou zakázku, která v kritériích nějakým způsobem zvýhodňovala dodavatele z řad sociálních podniků, využila **pouze tři procenta podniků**.

2 Cíl a průběh šetření

Dotazníkové šetření pro příjemce podpory sociálního podnikání je jednou ze součástí širšího vyhodnocení přínosů podpory sociálního podnikání v OPZ. Dotazník pro příjemce podpory je rozdělený do čtyř částí¹ – respondenti ho postupně vyplňují 6 měsíců od začátku podpory (projektu), 12 měsíců od začátku podpory, těsně po ukončení podpory a poté 12 měsíců po ukončení podpory. Dotazník je distribuován a vyplňován elektronicky.

Cílem tohoto dotazníku je vyhodnotit realizaci projektu, předpoklady udržitelnosti, ale také zmapovat potřeby sociálních podniků z hlediska poradenství, finančních nástrojů či nastavení podnikatelského prostředí.

Do aktuálního vyhodnocení bylo zařazeno 145 odpovědí z dotazníku vyplňovaného 12 měsíců po začátku podpory a 143 odpovědí z dotazníku vyplňovaného na konci realizace projektů. Vyhodnocena byla data sesbíraná od června 2017 do října 2022. Týkají se sociálních podniků (projektů) podpořených v rámci výzev OPZ č. 15 - Podpora sociálního podnikání, č. 26 - Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám, č. 47 - Výzva pro MAS na podporu strategií komunitně vedeného místního rozvoje, č. 67 - Podpora sociálního podnikání, č. 105 - Podpora sociálního podnikání v Praze a č. 129 - Podpora sociálního podnikání.

¹ U projektů, jejichž podpora trvá jinou dobu než 24 měsíců, je rozdělení dotazníku do jednotlivých částí mírně odlišné.

3 Výsledky šetření po 12 měsících od začátku podpory z OPZ

3.1 OBECNÉ CHARAKTERISTIKY

Do vyhodnocení šetření sociálních podniků po 12 měsících od začátku podpory z OPZ vstoupilo celkem **145 respondentů**. Významně převládali zástupci **integračních sociálních podniků** (tvořili téměř 90 procent respondentů), zbylých 10 procent respondentů zastupovalo **environmentální sociální podniky**. Větší část podniků byla podpořena ze soutěžních výzev na podporu sociálního podnikání, zhruba dvě pětiny podniků byly podpořeny z výzvy na podporu komunitně vedeného místního rozvoje realizovaného místními akčními skupinami.

3.2 CÍLOVÁ SKUPINA

V rámci nových sociálně podnikatelských aktivit podpořených v projektech OPZ průměrně pracovalo 10 zaměstnanců, a z toho 7 zaměstnanců se znevýhodněním. Průměrný součet všech úvazků zaměstnanců v podpořených aktivitách byl 6,5. Z toho byl průměrný součet úvazků zaměstnanců se znevýhodněním 4,5. To tvoří zhruba 70 procent celkových úvazků.

Tabulka 1: Počty zaměstnanců v průměrném sociálním podniku

Průměrný počet zaměstnanců	10
- z toho průměrný počet zaměstnanců se znevýhodněním	7
Průměrný součet úvazků	6,5
- z toho průměrný součet úvazků zaměstnanců se znevýhodněním	4,5

N=145

Mediánový (prostřední) počet zaměstnanců vyšel 6, z toho byli 4 zaměstnanci se znevýhodněním. Medián součtu všech úvazků zaměstnanců v podpořených aktivitách byl 4; z toho byl medián součtu úvazků zaměstnanců se znevýhodněním roven 3.

Z podporovaných cílových skupin byly v integračních sociálních podnicích **nejvíce zastoupeny osoby se zdravotním postižením**. V průměru z této skupiny v podnicích pracovalo 5,8 zaměstnanců. Osob ze skupiny *dlouhodobě či opakovaně nezaměstnaných* bylo v průměru zaměstnáno v podpořené sociálně podnikatelské aktivitě 1,4.

Tabulka 2: Počty zaměstnanců v průměrném integračním sociálním podniku dle cílových skupin

Osoby se zdravotním postižením	5,8
Osoby dlouhodobě či opakovaně nezaměstnané	1,4
Osoby po výkonu trestu	0,2
Osoby opouštějící institucionální zařízení (mimo vězení)	~ 0

N=108

Ne všichni noví pracovníci podpořených sociálních podniků byli před svým nástupem nezaměstnaní. Alespoň jeden zaměstnanec pouze změnil práci téměř u poloviny podniků (u 47 procent). **Do sociálního podniku z jiné pracovní pozice přecházelo zhruba 17 procent zaměstnanců se znevýhodněním.** Nejčastěji byli tito noví zaměstnanci podniku předtím *zaměstnaní na pracovní smlouvu / DPP / DPČ bez dotace*. Do sociálních podniků ale přecházeli také *zaměstnanci na chráněném pracovním místě* nebo *OSVČ*.

Tabulka 3: Jaké formy zaměstnání měly osoby pracující před nástupem do sociálního podniku?

	Počet odpovědí	Podíl odpovědí
zaměstnaný na pracovní smlouvu / DPP / DPČ bez dotace	48	71 %
zaměstnaný na chráněném pracovním místě (s příspěvkem Úřadu práce pro OZP)	14	21 %
OSVČ	13	19 %
zaměstnaný formou veřejně prospěšné práce nebo společensky účelného pracovního místa	1	1 %

N=68 // Respondenti mohli vybrat více možných odpovědí.

V rámci nových zaměstnanců sociálních podniků ze skupiny osob dlouhodobě či opakovaně nezaměstnaných byla nejčastěji zastoupena cílová skupina *příslušníků národnostních menšin a marginalizovaných společností* (u 22 procent projektů s osobami dlouhodobě či opakovaně nezaměstnanými), dále pak byla častěji zastoupeny skupiny *osob ohrožených závislostmi* či *závislých na návykových látkách* a *osob pečujících o osobu blízkou* (obě 15 procent).

Tabulka 4: Zastoupené cílové skupiny v rámci podpořených osob dlouhodobě či opakovaně nezaměstnaných

	Počet odpovědí	Podíl odpovědí
příslušníci národnostních menšin a marginalizovaných společností	12	22 %
osoby ohrožené závislostmi či závislé na návykových látkách	8	15 %
osoby pečující o osobu blízkou	8	15 %
mládež a mladí dospělí	7	13 %
osoby bez přístřeší	4	7 %
oběti trestné činnosti, oběti domácího násilí, oběti obchodu s lidmi, osoby komerčně zneužívané	1	2 %
cizinci, migranti	1	2 %

N=55 // Respondenti mohli vybrat více možných odpovědí.

V rámci nových zaměstnanců sociálních podniků ze skupiny osob se zdravotním postižením byla nejčastěji zastoupena podskupina *osob s tělesným postižením* (u 82 procent projektů s osobami se zdravotním postižením), dále skupina *osob s duševní nemocí* (47 procent).

Tabulka 5: Zastoupené cílové skupiny v rámci podpořených osob se zdravotním postižením

	Počet odpovědí	Podíl odpovědí
osoby s tělesným postižením	77	82 %
osoby s duševní nemocí	44	47 %
osoby s kombinovaným postižením	24	26 %
osoby s mentálním postižením	20	21 %
osoby se smyslovým (zrakovým, sluchovým) postižením	17	18 %

N=94 // Respondenti mohli vybrat více možných odpovědí.

Většina podpořených sociálních podniků dle svých slov neměla zásadnější problém se získáním zaměstnanců. 41 procent podniků uvedlo, že *zaměstnanec se znevýhodněním získává celkem snadno, nabídka odpovídá poptávce*, 19 procent dokonce, že *zájem zaměstnanců se znevýhodněním převyšuje nabídku míst v podniku a uchazeče i odmítá*. Zbylé dvě pětiny podniků určité problémy či vynaložené úsilí při shánění zaměstnanců se znevýhodněním připustily. *Zaměstnanec se znevýhodněním získalo s vynaloženým úsilím* 28 procent projektů, jako *velmi náročné vidí shánění zaměstnanců se znevýhodněním* 12 procent podniků.

Tabulka 6: Jaký je zájem o pracovní místa ve vašem podniku ze strany zaměstnanců se znevýhodněním?

	Počet odpovědí	Podíl odpovědí
Zaměstnanec se znevýhodněním získáváme celkem snadno, nabídka odpovídá poptávce	59	41 %
Zaměstnanec se znevýhodněním jsme získali s vynaloženým úsilím	41	28 %
Zájem zaměstnanců se znevýhodněním převyšuje nabídku míst v našem podniku, uchazeče odmítáme	28	19 %
Získat zaměstnanec se znevýhodněním bylo velmi náročné, uchazečů je nedostatek	17	12 %

N=145

Když respondenti své odpovědi specifikovali, v několika případech zmínili vhodnost **vybudování vlastní sítě spolupracujících organizací**, která nábor zaměstnanců usnadní.

„Máme výbornou spolupráci s agenturou Rubikon, která nám uchazeče doporučuje a připravuje na zaměstnání již ve výkonu trestu.“

„Spolupracujeme s FOKUS ČB, dále zaměstnáváme lidi s duševním onemocněním z romské komunity, zaměstnanec tedy získáváme díky osobním vazbám. Ty bylo ale zpočátku složité si vybudovat a takto to funguje cca posledního půl roku.“

„Začali jsme budovat vlastní systém prostupného zaměstnávání ve spolupráci s poskytovateli sociálních služeb – sociální rehabilitace za využití nástroje pracovní rehabilitace.“

„Díky spolupráci s Kontaktním pracovištěm Úřadu práce Mělník a neziskovými organizacemi v Mělníku nemáme problém získávat zaměstnance.“

Jako problematické oblasti získávání zaměstnanců respondenti zmiňovali fluktuaci, výši nabízené mzdy, požadavky na nízké úvazky nebo hledání adeptů na odborné pozice.

„Náročný je zejména nábor osob s duševním onemocněním, u nichž je vinou nemoci častá fluktuace.“

„Problémem bylo sehnat osobu na úvazek 0,5 s hrubou mzdou 6000 Kč na pozici uklízečka. Dlouho jsme nemohli najít, zájemkyně chtěly vyšší úvazek i vyšší mzdu. Nakonec jsme našli.“

„I přes spolupráci s NNO, ÚP a podáním inzerátů se nehlásí dostatek zájemců o práci. Z tohoto důvodu nejsou všechna pracovní místa obsazena. Někteří zájemci požadují velmi zkrácený pracovní úvazek. Díky tomu potřebujeme větší počet zaměstnanců.“

„Na administrativní pozici máme uchazečů dostatek a sháníme je poměrně lehce. Na odborné pozice je situace horší, zde sháníme zaměstnance dlouhodobým hledáním.“

Objevil se i komentář k nastavení definice podporovaných cílových skupin.

„Stav na trhu práce je momentálně takový, že podmínky definující znevýhodnění (např. 12měsíců na úřadu práce, lékařsky potvrzené opuštění detenčního zařízení atp.) splňují klienti, kteří dobře znají systém a jejich základním cílem zůstává právě "nebýt zaměstnán". Naopak klientů, kteří patří k reálně znevýhodněným (matky se zápisem v rejstříku trestů, dlouhodobě nezaměstnaní klienti pohybující se v šedé zóně ekonomiky, klienti bez domova, klienti po ústavní léčbě závislosti bez oficiálního ukončení) ale nesplňující formálně podmínky projektů by bylo dost, těm ale nabídnout pracovní místo zatím nemůžeme.“

Uchazeče o práci z řad osob se znevýhodněním sociální podniky nejčastěji oslovovali přes Úřad práce (72 procent) nebo přes vlastní kontakty (69 procent).

Tabulka 7: Jakým způsobem jste oslovovali uchazeče o práci z řad osob se znevýhodněním?

	Počet odpovědí	Podíl odpovědí
přes Úřad práce	104	72 %
osobně / přes vlastní kontakty	100	69 %
přes organizaci pomáhající cílové skupině	70	48 %
přes inzerát	57	39 %
přes pracovní agenturu	6	4 %

N=145 // Respondenti mohli vybrat více možných odpovědí.

3.3 PODNIKATELSKÉ AKTIVITY

Podíl tržeb na celkových výnosech po 12 měsících od začátku podpory se rozdělil poměrně vyrovnaně do všech tří určených intervalů. Nejčastěji podniky dosahovaly více než třicetiprocentního podílu tržeb na výnosech (37 procent), 0 až 10 procent tržeb na výnosech zaznamenalo 32 procent podniků, na 11 až 29 procent dosáhlo 31 procent podniků.

Tabulka 8: Jakého podílu tržeb na celkových výnosech dosahujete za posledních 6 měsíců realizace projektu?

	Počet odpovědí	Podíl odpovědí
0 až 10 procent	46	32 %
11 až 29 procent	45	31 %
nad 30 procent	54	37 %

N=145

Ve skupině projektů, které čerpaly podporu na vznik *zcela nového sociálního podniku*, je víc těch s podílem tržeb na výnosech 0 až 10 procent – dosahuje 35 procent. U projektů, které získaly podporu na *rozšíření stávajícího sociálního podnikání o novou či další sociálně podnikatelskou aktivitu* je v tomto intervalu 20 procent podniků.

Sociálních podniků, které se samy definovaly jako environmentální, jsme se ptali na to, jaké jsou konkrétní environmentální přínosy jejich podnikatelských aktivit. Odpovědi byli rozmanité – dotýkaly se **péče o krajinu, ekologického zemědělství, využívání biologického odpadu, recyklace a zavádění prvků cirkulární ekonomiky, bezobalového prodeje či využívání ekologických materiálů.**

Tabulka 9: Environmentální přínosy podnikatelských aktivit – výběr odpovědí

„Podpora péče o lokalitu VKP Chotěnovská stráň formou podpory zaměstnanců ekologického zemědělce, produkce vlastního kompostu z biologického odpadu naší provozovny, komunikace s odborem životního prostředí v Litomyšli a dohoda na podzimní výsadbě několika kusů tradičních (starých) českých ovocných odrůd. Zpracovávání primárně ekologického ovoce, čímž podporujeme ekologické zemědělství jako takové.“

„Ekologické zemědělství, výsadba nových remízků a chov hospodářských zvířat v režimu welfare. Zpracování produkce v certifikované bio kvalitě.“

„Výsadbou stromů a keřů do krajiny se snažíme navrátit koroptev polní zpět do krajiny.“

„Snižujeme množství komunálního odpadu v rozsahu desítek až stovek tun ročně. Díky naší činnosti se vrací již vyhazovaný nábytek do užívání. Také naše kurzy pro veřejnost vedou účastníky k odpovědnějšímu chování a učí je, jak žít re-use.“

„Na pozemku máme invazivní druh křídlatky japonské, který likvidujeme tím, že ho i s kořeny vyrýváme a ekologicky likvidujeme. Dále zde třídíme odpad, převážně vše kompostujeme. Balíme do skleněných obalů a využíváme odpad k dalšímu použití, např. na balení výrobků pro zákazníky využíváme došlé krabice a balící materiál ze surovin.“

„Projekt je založen na výrobě z certifikované biobavlny, která se používá místo standardní bavlny, která má nepříznivý vliv na životní prostředí. Pro námi používané GOTS certifikované textilní materiály platí velmi přísné limity pro nežádoucí residua (bio certifikovaná výroba je v současnosti nejčistší způsob textilní výroby na světě). Environmentální dopad však mají naše

látkové plenky a látkové vložky i sekundární, a to díky tomu, že jsou opakovaně použitelné, tj. díky používání těchto produktů se ušetří velké množství těžko zpracovatelného odpadu v podobě použitých jednorázových plenek nebo menstruačních pomůcek.“

„Neplýtváme, z nerozdaných potravin-ovoce a zeleniny, které by se dlouhodobým skladováním zkazily, tepelným zpracováním vytváříme občedy, případně sklenice marmelád, nakládané zeleniny apod.“

Environmentální sociální podniky odpovídaly také na to, jaké konkrétní zásady environmentálně šetrného podnikání zohledňují ve výrobním procesu nebo v procesu poskytování služby. Zmiňováno bylo třídění odpadů, využívání recyklovatelných materiálů, minimalizace spotřeby energie, preference místních dodavatelů nebo používání ekologicky odbouratelné drogerie.

Tabulka 10: Zohledněné zásady environmentálně šetrného podnikání – výběr odpovědí

„Třídíme odpadu v prostoru provozovny, chováme se šetrně v oblasti spotřeby energií jak při samém provozu (šetříme vodou i elektrickou energií při svícení, k vytápění používáme kotel na dřevo), do výrobního procesu jsme poptali stroje s důrazem na nízkou spotřebu energie (lednice, mrazáky, indukční vařič). Upřednostňujeme obaly z recyklovatelných materiálů (sklo, papír).“

Vyrábíme výrobky bez obalu a výrobní proces je metodou za studena, za použití zcela minimálního množství energie (teplota 27 °C).

„Nákup od dodavatelů ve velkoobjemových baleních, případně také ve vratných velkoobjemových baleních a následné balení do vratných opakovaně použitelných skleněných nádob.“

„Snažíme se zboží v naší bezobalové prodejně zajistit především od místních dodavatelů. U zboží, které není dostupné u místních dodavatelů, pak volíme co možná nejméně vzdáleného dodavatele dané suroviny.“

„Doprava hotových výrobků z kooperačních dílen do expedičních prostor firmy (opakovaně používané tašky, krabice); balení produktů pro zákazníky (rozložitelné škrobové pytlíky jako obal vybraných produktů); expedice objednávek – používání krabic v expedici je velmi specifické, protože jsou zásadně používány minimálně již jednou použité krabice. Firma je zapojena do projektu Reduca.cz (95 % krabic je použito opakovaně); třídění odpadu v kanceláři; nakupování ekologické drogerie do kanceláře; nekupování vody v plastových lahvích; recyklace tonerů do tiskárny. Jedna z oblastí, kde ještě vidíme rezervy, je oblast expedice objednávek na základě tištěných faktur. Na tomto projektu ale už pracujeme a měli bychom ho dokončit v řádu týdnů.“

„Šetříme energii (nové spotřebiče volíme s ohledem na energetický štítek a spotřebu vody, používáme led žárovky, promýšlíme provozní postupy - např. vypínání nepoužívaných lednic apod.) Při nákupu/pořizování vybavení volíme ekologické/místní/odolné materiály, opravitelná zařízení a ekologicky šetrné nátěry všude tam, kde je to účelné a ekonomicky únosné pro udržitelnost podniku.“

„Využíváme původní řemeslné postupy uplatňované při zpracování přírodních surovin a materiálů (kámen, dřevo, hlína).“

3.4 PODPORA A FINANCE

Většina sociálních podniků využila během aktuálního sociálního podnikání různých způsobů konzultační či poradenské podpory. Největší počet podniků využil možnosti osobní konzultace s projektovými manažerkami OPZ, kdy tuto podporu využilo 73 procent podniků. Častěji využívané byly i semináře nebo konzultace v rámci projektu „Podpora sociálního podnikání v ČR“ (53 procent, resp. 45 procent) či služby poradenské společnosti (41 procent). Naopak méně využívaná byla stáž v jiném sociálním podniku – tuto podporu využilo 18 procent podniků.

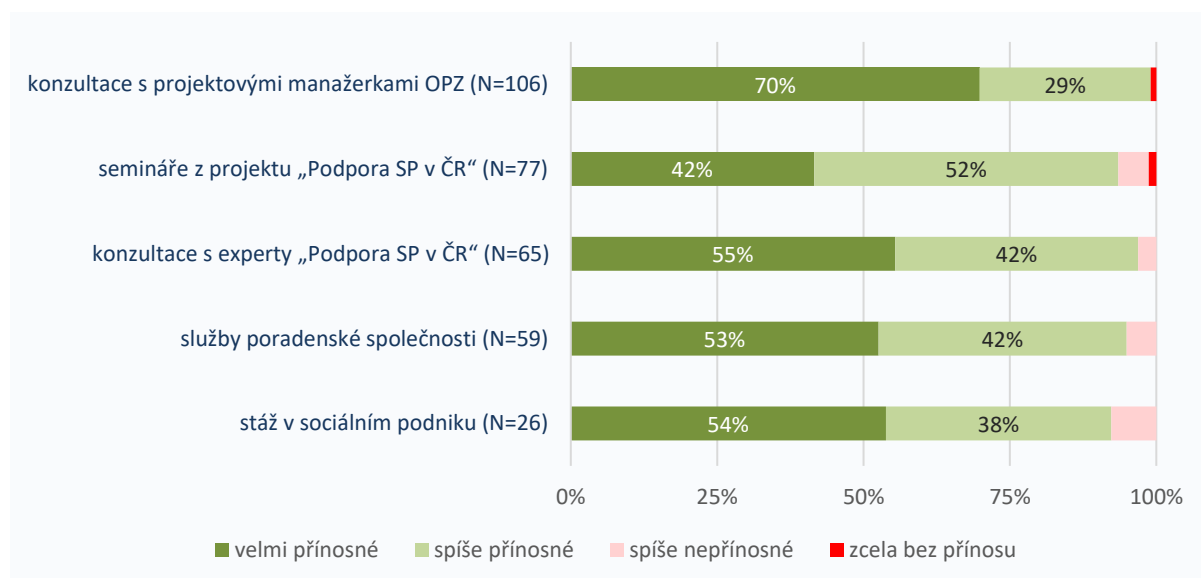
Tabulka 11: Využití jednotlivých způsobů podpory v rámci aktuálního sociálního podnikání

	Počet odpovědí	Podíl odpovědí
osobní konzultace s projektovými manažerkami OPZ	106	73 %
semináře z projektu „Podpora sociálního podnikání v ČR“	77	53 %
konzultace s experty v projektu „Podpora sociálního podnikání v ČR“	65	45 %
služby poradenské společnosti/profesionálního konzultanta	59	41 %
stáž v sociálním podniku	26	18 %

N=145 // Respondenti mohli vybrat více možných odpovědí.

Respondenti zároveň v dotazníku hodnotili užitečnost jednotlivých využitých způsobů konzultační či poradenské podpory v rámci aktuálního sociálního podnikání. Přínos vidělo u všech jednotlivých druhů podpory vždy přes 90 procent respondentů. Nejvíce respondentů jako „velmi přínosnou“ označilo osobní konzultaci s projektovými manažerkami OPZ (70 procent).

Graf 1: Přínos jednotlivých způsobů podpory v rámci aktuálního sociálního podnikání

N=145

Respondenti se mohli také vyjádřit k tomu, jaká témata by uvítali v rámci odborného poradenství k sociálnímu podnikání v rámci OPZ a jaké další podpůrné služby pro sociální podnikání jim schází z hlediska jejich dostupnosti v kraji nebo České republice obecně. Nejčastěji by respondenti uvítali **více poradenství v rámci marketingu, obchodu a financí**. Část respondentů vidí také prostor pro **poradenství k práci s cílovou skupinou**. Několik respondentů by si přálo častější **sdílení dobré praxe mezi sociálními podniky**, více možností konzultací v domovském regionu, ale také poradenství reagující na aktuální situaci – vyrovnávání se s dopady pandemie koronaviru covid-19. Jednotlivě se pak objevovaly požadavky na poradenství v oblasti právních a administrativních předpisů, manažerských dovedností nebo psychohygieny.

Tabulka 12: Návrh témat pro odborné poradenství a chybějící podpůrné služby

Následuje několik vybraných komentářů k chybějícím podpůrným službám a návrhy témat pro odborné poradenství.

„Podpora vstupu na trh a pomoc při získávání obchodních vztahů.“

„Finanční řízení podniku, online marketing, offline marketing, cenotvorba.“

„Krizové poradenství, účetní poradenství, marketing.“

„Účast ve veřejných zakázkách, podpora a propagace odbytu služeb a produktů sociálních podniků u organizací a podniků veřejné a státní správy i soukromých podniků v rámci jejich CSR aktivit.“

„Přístup k financím obecně, pokud se jedná o nový subjekt, je problém bez historie firmy a účetních závěrek z předchozího období zajistit si byť jenom vozidlo na leasing.“

„Personální poradenství – možnosti zvyšování kvalifikace, snižování fluktuace, možnosti oslovení zájemců.“

„Uvítali bychom konzultační dny k realizaci projektu v našem regionu.“

„Jak zvládnou současnou koronakrizi, která má pro náš podnik zásadní dopady“.

„Seminář zaměřený primárně na naplňování principů sociálního podniku – nikoliv čtení příručky, ale například formou příkladů různých oborů/odvětví a na těch definovat příklady dobré praxe. Budování sociálního podniku – na co si dát pozor, co se v praxi jiným příjemcům vymstilo, jak je hodnoceno a co podniknout v případě, že se otevření provozu zpozdí, byť zaměstnanci mají co na práci, neboť se aktivně podílí na budování provozu, ale například se ještě dodělávají drobnosti pro splnění hygienických podmínek atp.“

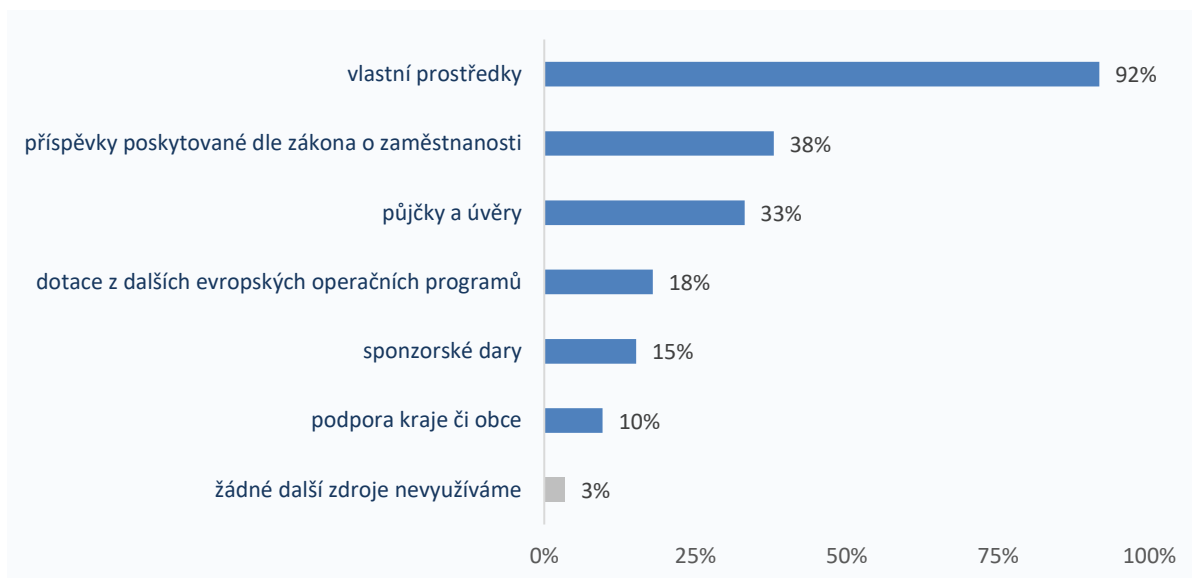
„Informační podnikatelský servis by dost pomohl – zaměstnávání zaměstnanců (BOZP, lékař, hygiena...), odpadové hospodářství, plnění zvláštních předpisů, účetnictví, pojištění, marketingové strategie, logistika... a to celé provázané místopisně jak se státní správou, tak s jednotlivými poskytovateli služeb.“

„Lokální konzultační centrum navázané na VŠ, místní organizace (Hospodářská komora, JVTP, JAIP, Společnost pro rozvoj lidských zdrojů...), větší kontaktování mezi sociálními podniky, sdílené kanceláře.“

„Uvítali bychom jeden hromadný a kompletní soubor všech požadovaných povinných dokumentů a příloh, které jsou potřeba k administraci projektů sociálního podnikání, což by dle našeho názoru dost značně pomohlo s časovou náročností vedení těchto projektů a k následnému správnému a přesnému vykazování všeho požadovaného.“

Pouze pět podpořených podniků nevyužívalo během čerpání dotace další zdroje na financování provozu. Vlastní prostředky využívalo 92 procent podniků. S markantním procentuálním rozdílem následuje využití příspěvků poskytovaných dle zákona o zaměstnanosti (38 procent podniků) a půjčky a úvěry, které čerpala třetina podniků. Pouze desetina podniků využila podpory kraje či obce.

Graf 2: Další zdroje financování podniku mimo podporu z OPZ

N=145 // Respondenti mohli vybrat více možných odpovědí.

4 Výsledky šetření na konci podpory z OPZ

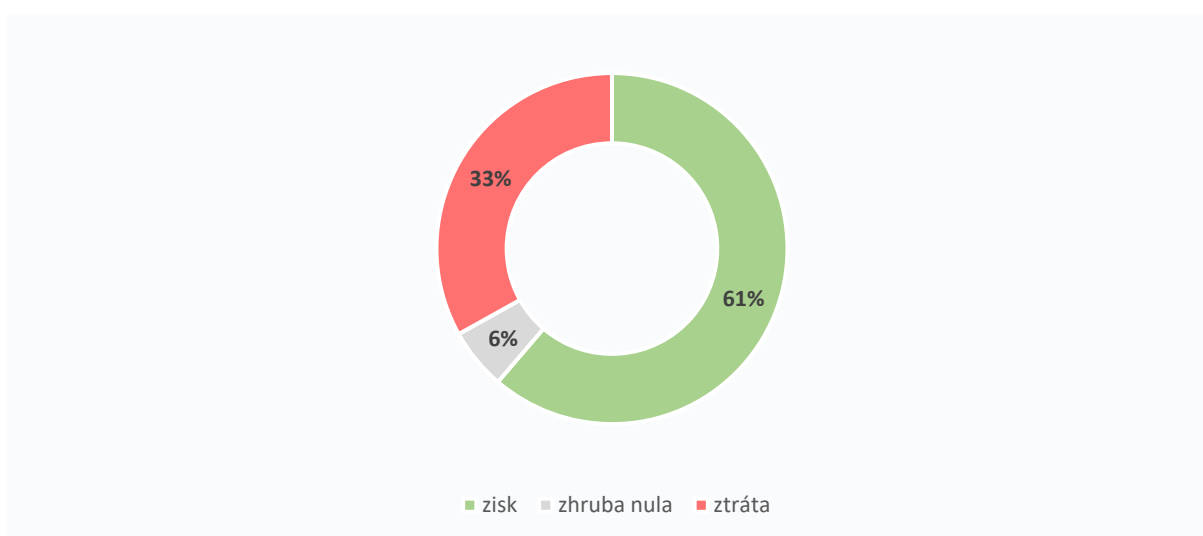
4.1 OBECNÉ CHARAKTERISTIKY

Do vyhodnocení šetření sociálních podniků na konci podpory z OPZ vstoupilo celkem **143 respondentů**. Významně převládali zástupci **integračních sociálních podniků** (tvořili téměř 89 procent respondentů), zbylých 11 procent respondentů zastupovalo **environmentální sociální podniky**. Větší část podniků (téměř 70 procent) byla podpořena ze soutěžních výzev na podporu sociálního podnikání, zhruba třetina podniků byla podpořena z výzvy na podporu komunitně vedeného místního rozvoje realizovaného místními akčními skupinami.

4.2 PODNIKATELSKÉ AKTIVITY

Sociální podniky podpořené z OPZ byly dle sdělených údajů v době 12 měsíců do konce realizace projektu většinou v zisku (61 procent). Zhruba třetina podniků byla ve ztrátě a 6 procent zaznamenalo v rámci hospodaření zhruba nulu (hospodářský výsledek +/- 5 tisíc korun).

Graf 3: Hospodářské výsledky podpořených podniků na konci realizace projektu

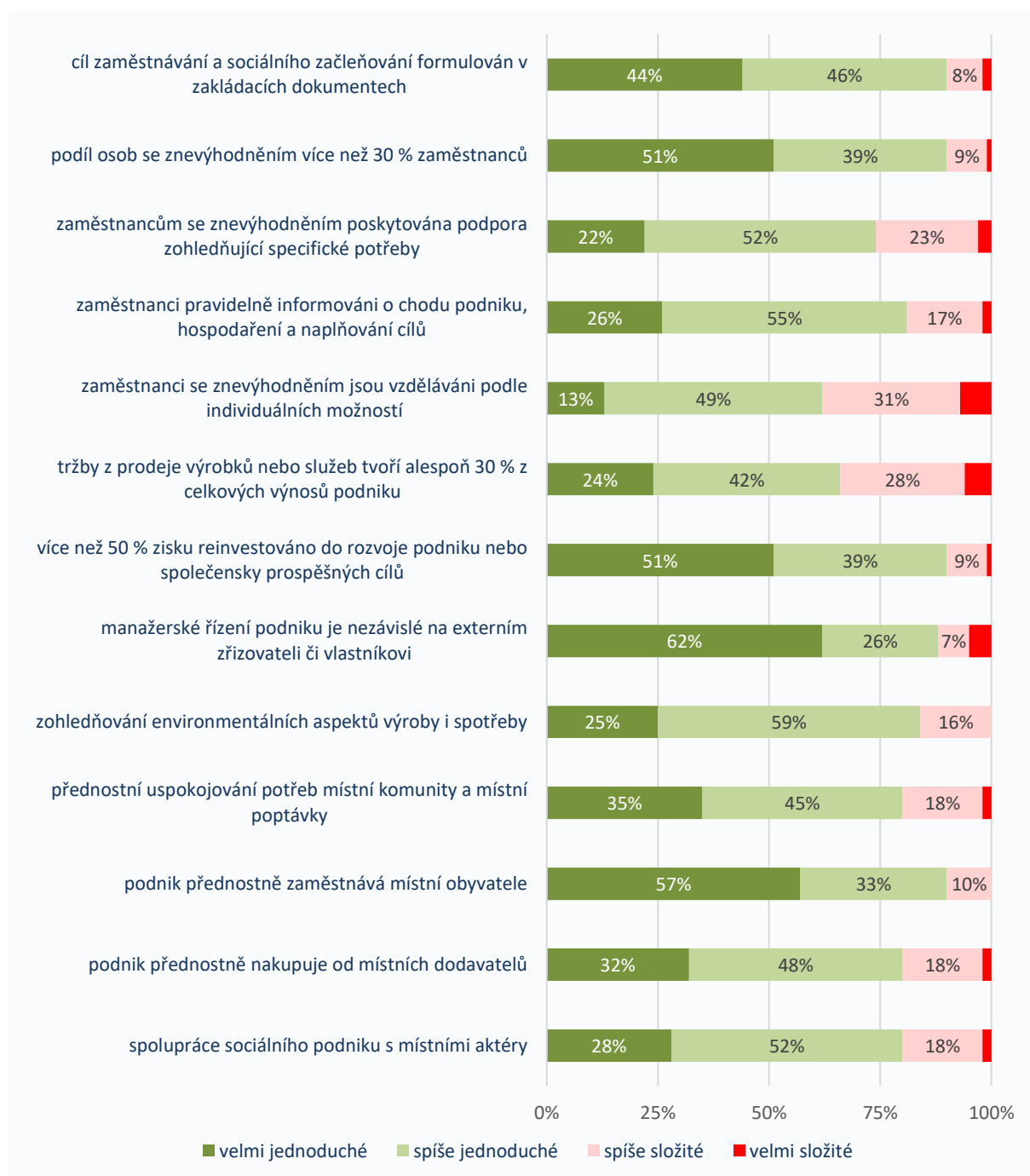

N=143

4.3 NÁROČNOST NAPLNĚNÍ ROZPOZÁVACÍCH ZNAKŮ

Sociální podniky těsně po skončení projektu měly ohodnotit, jak náročné pro ně bylo naplnění jednotlivých rozpoznávacích znaků integračního sociálního podniku. Jako nejnáročnější se ukázal znak „zaměstnanci ze znevýhodněných skupin jsou vzděláváni podle individuálních možností“ – jako velmi či spíše složité jeho naplnění hodnotilo 38 procent podniků. Dále to byl znak „tržby z prodeje výrobků a/nebo služeb tvoří alespoň 30 % z celkových výnosů podniku“ - jako velmi či spíše složité ho naplnit jej vnímala třetina respondentů. Jako třetí nejsložitější se ukázal znak „zaměstnancům se znevýhodněním poskytována podpora zohledňující specifické potřeby“.

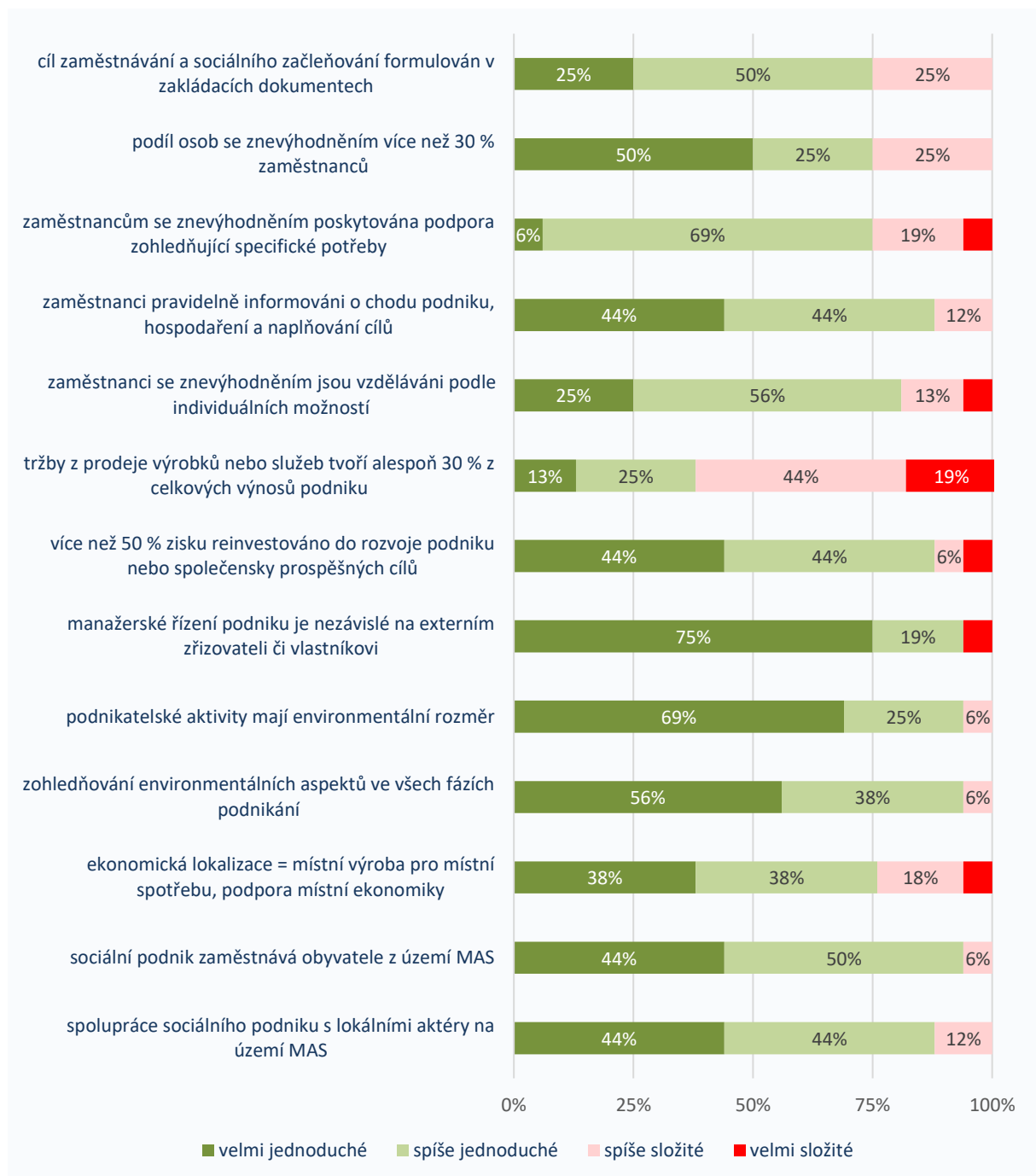
Graf 4: Náročnost naplnění rozpoznávacích znaků integračního sociálního podniku

N=127

Pro environmentální sociální podniky bylo jednoznačně nejnáročnější naplnění znaku „tržby z prodeje výrobků nebo služeb tvoří alespoň 30 % z celkových výnosů podniku“ – jako velmi či spíše složité hodnotilo jeho naplnění 63 procent podniků (10 z 16 environmentálních sociálních podniků zastoupených v šetření).

Graf 5: Náročnost naplnění rozpoznávacích znaků environmentálního sociálního podniku

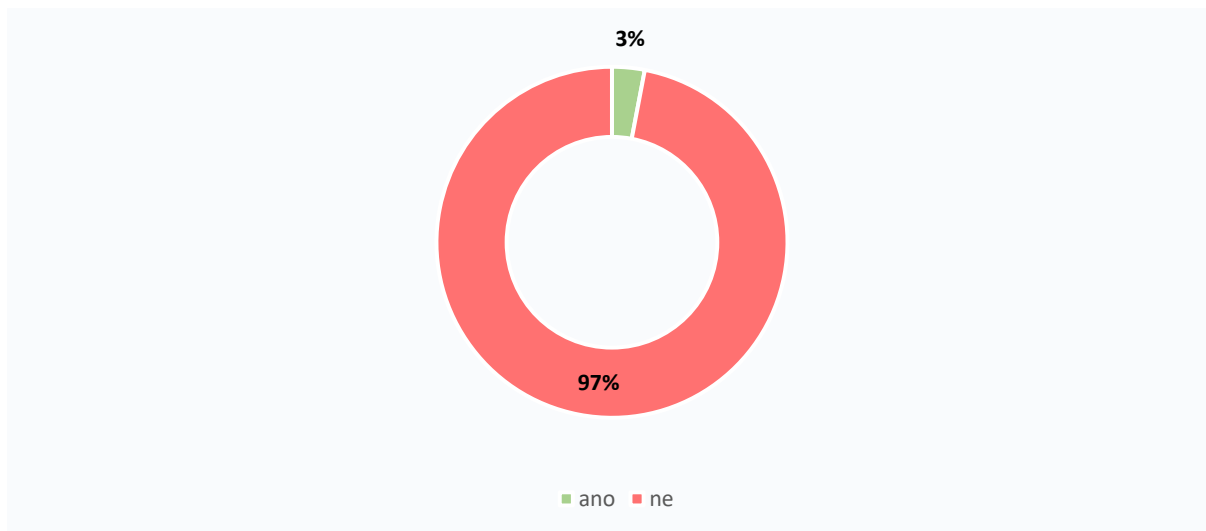

N=16

4.4 SPOLEČENSKY ODPOVĚDNÉ ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

Sociální podniky také odpovídaly na to, jestli se ucházely o veřejnou zakázku, která v kritériích nějakým způsobem zvýhodňovala dodavatele z řad sociálních podniků (např. lepším hodnocením uchazečů tendru, kteří využijí na zakázce pracovníky se znevýhodněním; preferování ekologicky šetrných řešení.). S takovou zakázkou se setkala, resp. takovou zakázku využila pouze tři procenta podniků.

Graf 6: Využití veřejné zakázky, která v kritériích zvýhodňovala dodavatele z řad sociálních podniků

N=143